

Nr 19

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om upphävande av lagen med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 415 av herr *Lundström m. fl.* och II: 453 av herr *Ohlin m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

Lag om upphävande av lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965

Härigenom förordnas, att lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 skall upphöra att gälla dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 452.

Enligt beslut vid 1957 års riksdag höjdes de kommunala ortsavdragen fr. o. m. år 1958 till i nivå med de statliga. Reformen var att se som ett led i en allmän skattesänkning med särskild tonvikt på de mindre inkomsttagarna. Den avsedda effekten skulle till väsentlig del gå förlorad, därest kommunerna genom skatteunderlagsbortfallet till följd av de höjda ortsavdragen nödgades besluta om mera betydande utdebiteringshöjningar. Därför beslöts att staten i betydande omfattning skall lämna kommunerna ersättning för skatteunderlagsbortfallet. Statsbidraget skall närmast ha till syfte att möjliggöra för kommunerna att själva anpassa sig efter de nya

högre ortsavdragen. En sådan anpassning underlättas bl. a. genom en förväntad fortgående förbättring av det kommunala skatteunderlaget.

Riksdagen beslöt att statsbidraget under en första övergångstid av tre år — åren 1958, 1959 och 1960 — skall utgå till alla kommuner och då i princip utgöra full kompensation för den av ortsavdragshöjningen föranledda inkomstminskningen. Därefter skall bidraget under åren 1961—1965 successivt minskas i flertalet kommuner. Kommuner med särskilt låg skattekraft (skatteunderlag per invånare) skall under hela bidragstiden åtnjuta full kompensation för inkomstminskningen medan statsbidraget för kommuner med särskilt hög skattekraft skall helt avvecklas. Frågan om en fortsatt reducering eller avveckling av statsbidraget efter år 1965 skall utredas av 1958 års skatteutjämningskommitté.

I motioner vid 1958 och 1959 års riksdagar (de likalydande motionerna I: 194 och II: 233 samt motionen II: 389 år 1958; de inbördes likalydande motionerna I: 53 och II: 69 samt I: 282 och II: 353 år 1959) yrkades av statsfinansiella skäl en avkortning av perioden med full kompensation till kommunerna samt att skatteersättningen skulle beräknas med utgångspunkt från de för år 1957 fastställda utdebiteringssatserna, vilket yrkande föranleddes av den höjning av utdebiteringssatserna som kommunerna företagit — medelutdebiteringen i riket steg från 12,60 kronor per skattekrona för år 1957 till 14,20 för år 1959 — och den därav förorsakade ökningen av skatteersättningen. Motionärerna yrkade av denna anledning även en omprövning av grunderna för bidraget, då de nuvarande bestämmelserna om att statsbidraget skall utgå i förhållande till den av kommunerna för varje år beslutade utdebiteringen inte var ägnad att främja den kommunala sparsamheten utan tvärtom utgjorde en stimulans till utdebiteringshöjningar. Vidare hemställdes i de likalydande motionerna I: 80 och II: 96, att kommunerna skulle få full kompensation för skattebortfallet i anledning av ortsavdragshöjningen ända fram till och med år 1965, så att av ortsavdragsreformen föranledda kommunala skattehöjningar ej skulle behöva ske.

Statsutskottet anförde i sitt utlåtande nr 122 vid 1959 års riksdag följande.

Motionärerna finner det med hänsyn härtill påkallat med en omprövning av grunderna för bidraget och hänvisar i detta hänseende till utskottets av riksdagen år 1957 godkända uttalande att, därest en mera påtaglig ökning i de beräknade kostnaderna för statsbidraget skulle uppstå till följd av en ökning i den kommunala utdebiteringen, en dylik omprövning borde komma till stånd. Utskottet får i anledning härav erinra om att utskottet med föranledande av en i fjol väckt motion gav uttryck åt den uppfattningen, att det syntes vanskligt att av utvecklingstendensen beträffande de då senast beslutade kommunala utdebiteringarna redan för det dåvarande draga några bestämda slutsatser i den riktningen att — såsom i den då föreliggande motionen gjorts gällande — ökningen av utdebiteringarna skulle bero av en kommunal utgiftsexpansion.

Såvitt utskottet kan finna har sedan i fjol inte inträffat några omständigheter av den art, att ett frångående av 1957 års riksdags beslut rörande grunderna för statsbidragssystemet skulle vara motiverat. Utskottet hyser

nämligen alltjämt den uppfattningen, att utdebiteringsökningen inom kommunerna har sin främsta förklaring i andra förhållanden än en onödigt hög kommunal expansionstakt. Härvidlag må särskilt pekas på den fortgående utgiftstegring, som drabbat kommunerna genom att dessas andel i kostnaderna för ett flertal samhällseliga uppgifter automatiskt ökats som följd av gällande regler för kostnadsfördelning mellan stat och kommun, exempelvis i vad gäller kostnaden för folkpensioneringen, byggnadsverksamheten inom skolväsendet samt skolmåltiderna. Att under sådana förhållanden modifiera statsmakternas utfästelse till kommunerna på sätt som skulle bli följden av ett bifall till motionerna I: 53 och II: 69 samt I: 232 och II: 293 vore enligt utskottets övertygelse ägnat att medföra ödesdigra verkningar för kommunernas ekonomi.

Statsutskottets utlåtande, som innebar ett avvisande av samtliga motioner, godtogts av riksdagen.

I sitt betänkande (SOU 1959: 28) föreslog 1958 års besparingsutredning att skatteersättningen till kommunerna skulle reduceras enligt en av utredningen redovisad ny skala, som dock inte medförde någon reduktion för kommuner med lågt skatteunderlag. Utredningens förslag innebar, att skatteersättningen för åren 1961—1965 vid nuvarande utdebiteringssatser skulle minskas med resp. 62, 69, 73, 54 och 28 milj. kronor eller sammanlagt 286 milj. kronor.

Utredningen övervägde att binda den enligt den nya skalan utgående skatteersättningen till 1959 års utdebiteringssatser. Men utredningen förklarade sig av olika skäl ha avstått från att föreslå en sådan åtgärd. Utredningen anförde härom.

Besparingsutredningen har emellertid förutsatt, att därest en mera påtaglig ökning i de beräknade kostnaderna för statsbidraget skulle uppstå till följd av en ökning i den kommunala utdebiteringen, frågan om en bindning av skatteersättningen till visst års skattesatser upptoges till övervägande.

Av innehållet i *de föreliggande motionerna* må här återges följande.

Motionärerna erinrar om att skatteersättningsbidraget till kommunerna omprövats av 1958 års besparingsutredning. Denna förklarade, att den förhållandevis starka, vid antagandet av reformen inte förutsedda ökningen av statsverkets utgifter aktualiserade den omprövning av grunderna för statsbidraget som förutsattes i statsutskottets av 1957 års riksdag godkända uttalande. Utredningen fann det i rådande statsfinansiella läge motiverat att föreslå viss begränsning även av dessa statsverkets utgifter. Utredningens förslag innebar en omjustering av skalan varigenom statsverkets utgifter för återstoden av perioden, åren 1961—1965, skulle — vid 1959 års utdebiteringssatser oförändrade — minska med sammanlagt 286 milj. kr. Den föreslagna omkonstruktionen skulle vidare innebära att kommuner med mycket låg skattekraft inte skulle få någon reduktion av skatteersättningen.

Sedan fjolåret har statens kostnader för skatteersättningen stigit med ytterligare 20 milj. kr. Kostnaderna för innevarande budgetår beräknas nu till 630 milj. kr. mot 610 milj. kr. ett år tidigare. Erfarenheten har visat att en

omprövning av grunderna för skatteersättningen är angelägen. Motionärerna ansluter sig till besparingsutredningens förslag beträffande konstruktionen av skalan för bidragets successiva avveckling åren 1961—1965. För att undvika att statsverkets kostnader på samma sätt som hittills blir större än som planeras torde det vara nödvändigt att anknyta ersättningen till utdebiteringssatserna för visst år. Härigenom kommer ersättningen att utgå med ett i kronor bestämt belopp. Motionärerna föreslår att anknytningen göres till 1959 års utdebiteringssatser, vilket var det alternativ besparingsutredningen närmast övervägde.

Besparingen för statsverket skulle för nästa budgetår bli 51 milj. kronor och för budgetåret 1960/61 ytterligare 83 milj. kronor. För hela perioden skulle kostnadsminskningen kunna beräknas till 349 milj. kronor. Skulle de kommunala utdebiteringssatserna höjas ytterligare skulle besparingarna för statsverket komma att bli än större.

Motionärerna förutsätter att frågan, huruvida och i vilken form det vid åttaårsperiodens slut kvarstående bidraget fortsättningsvis skall utgå, får stå öppen. Den bör lämpligen upptagas till prövning i samband med den reform om en allmän kommunal skatteutjämning, som för närvarande är föremål för utredning.

Utskottet. I de förevarande motionerna I: 415 och II: 453 har hemställts att lagen med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 måtte upphävas. Motionsyrkandet sammanhänger med yrkandet i de till statsutskottet hänvisade motionerna I: 363 och II: 452, vari bl. a. hemställts, att riksdagen måtte besluta fastställa nya grunder för skatteersättningen till kommunerna i anledning av Ortsavdragsreformen i enlighet med 1958 års besparingsutrednings förslag, varvid anknytning av bidraget förutsattes skola ske till de för år 1959 fastställda utdebiteringssatserna.

Statsutskottet har i utlåtande nr 7 icke ansett sig böra föreslå någon ändring av de av 1957 års riksdag beslutade grunderna för statsbidragssystemet till kommunerna i anledning av Ortsavdragsreformen utan har hemställt att riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i statsverkspropositionen måtte till Skatteersättning till kommunerna m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 595 milj. kronor samt att till statsutskottet hänvisade motioner i ämnet inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Bevillningsutskottet kan för sin del ansluta sig till den uppfattning, som från statsutskottets sida framförts beträffande skatteersättningen till kommunerna. På grund härav avstyrker utskottet de likalydande motionerna I: 415 och II: 453.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 415 av herr Lundström
m. fl. och II: 453 av herr Ohlin m. fl. om upphävande av

lagen med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965 av riksdagen måtte lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Bengtson, Oscar Carlsson och Gustaf Henry Hansson*; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv*, Kollberg, Vigelsbo, Kärrlander*, Magnusson i Borås, Wiklund*, Gustafson i Göteborg, Andersson i Essvik och fru Holmqvist.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Spetz, Söderquist, Gustaf Henry Hansson, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Magnusson i Borås* och *Gustafson i Göteborg*, vilka under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 415 av herr Lundström m. fl. och II: 453 av herr Ohlin m. fl. ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till nämnda motioner måtte antaga det vid motionerna fogade förslaget till lag om upphävande av lagen den 16 maj 1957 (nr 202) med särskilda bestämmelser om kommuns, landstingskommuns och annan samfällighets utdebitering av skatt för åren 1958—1965.